

Νίκος Χουλιαράς

Ο ΗΧΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΠΟΝΤΩΝ)

Τό δωμάτιο — άρχαιο άγνωστο πλεούμενο — έγερνε μονόπαντα, κι άπάνω εκεί στά σκοτεινά πανιά, τό φώς — πηχτός δυσκίνητος άέρας — πέρναγε και μετατόπιζε τό χρόνο φουρφουρίζοντας.

Έμμανουήλ! Έμμανουήλ, θαρρώ πώς μ' έγλεγον έμένα τό άβάφτιστο.

Τό κρατούσα γερά, θυμάμαι, τό τιμόνι τοῦ μικροῦ συρμάτινου φορτηγοῦ και τ' όδηγοῦσα — μέ προσοχή σχεδόν όδυνηρή — άνάμεσα σέ μαυροπράσινα κι άπόκρημα φυτά. Έξω από κάθε συγκεκριμένη χρονολογία — μέ όλο τό βάρος τής προϊστορίας και τών λογιής-λογιής διηγήσεων, προσπαθοῦσα — μέ έλιγμούς πολύπλοκους — ν' άποφύγω τούς «καραδοκοῦντες» δεινόσαυρους και τίς λάμιες, τίς φοβερές παγίδες τοῦ μονόφθαλμου πειρατή η τής μάνας μου, και νά φτάσω σῶος και άβλαβής, εκεί κάτω στή γούρνα μέ τό πηχτό νερό. Δίπλα ακριβῶς ήταν η καρυδιά. Άφηνά τό «φορτηγό» κι άνέβαινα ψηλά στό δέντρο. Και τότε ήταν πού τάβλεπα όλα εκεί γύρω. Και πρώτα-πρώτα, πίσω άπ' τή χορταριασμένη μάντρα, τά κάτασπρα πισινά τής Σιάνας μέ τή σκοτεινή πληγή άνάμεσα σέ πληθος άχνίζοντα πρόβατα. Τόν Παναγιώτη τό Μενάγια νά καπνίζει μακρόσυρτα μπροστά στά χαλάσματα τής Σμύρνης, και κεί δίπλα στ' άνασηκωμένο πέτο τοῦ σακακιού του, τόν Πατριάρχη Γρηγόριο τόν Ε' «συρόμενον υπό τών άπίστων» μέ τά γένια του — μέδουσες — νά τρέχουν λεύτερα μέσα στό κόκκινο φῶς και τούς καπνούς τοῦ χρόνου.

Έριχνα μιá βιαστική ματιά στό «φορτηγό» πού ήταν κάτω άφύλαχτο και κοίταγα ξανά μακριά στήν ξερμη άλάνα, τοῦ Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς Ντιστογιέφσκι βυθισμένο στήν πανική πολυθρόνα, ν' άνασαίνει άργά μέ τό πικρό του στόμα, ραγίζοντας μέ τά μικρά-μικρά χτυπήματα τοῦ χνώτου του τή φθινοπωρινή γαλήνη, όπως η κύρινη ρομφαία τοῦ αρχάγγελου Γαβριήλ τίς Κυριακές τά τζάμια τοῦ Άρχιμαντρείου.

Κι όλα εκεί γύρω ήταν, σάν τελειωμένα από χρόνια, κι η μέρα έτοιμαζόταν νά μπει στόν ύπνο τών προβάτων, όταν άκούστηκε εκείνος ό ήχος. Ένας ήχος μαῦρος πού άνέβηκε γοργά ως πάνω στά ψηλά κλαριά, τά τίναξε θριαμβικά και μέσ' από τό άνοιγμα είδα μιá μεγάλη μαύρη κουρούνα νά κατεβαίνει σέ ίλιγγο και νά πέφτει — μέ τή μυρωδιά τοῦ θανάτου στά σωθικά — ίσια πάνω στά βρεγμένα ποδήματα τοῦ Θωμά τοῦ Κατσικούδα.

Χαλασιά και χαλασιά μου, άκόμα πέφτω και τσακίζομαι πάνω σέ πράγματα φτωχά και τετριμμένα.

ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ

ΜΑΝΤΖΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

(φάσος θαβμά
από ένα
έξρητήριο
'απόστειλ)

Ό καφενές τοῦ Καμπούρη άχνιζε μέσα στό χειμωνιάτικο άπόγευμα, καμιά δεκαριά άκακίες πιό κεί. Τό χιόνι έφτανε μέχρι τά μισά τής δημόσιας κρήνης — μέ τό κεφάλι τοῦ λιονταριού — πού έφτυνε τό νερό πούφ!-πούφ! κατά πώς έφτυνε κι ό Δημήτριος Μαντζαρόπουλος τόν τελευταίο καιρό.

‘Ο Δημήτριος Ματζαρόπουλος πήγαινε παρέα με τό Δημήτριο Ματζαρόπουλο τρίζοντας πάνω στό χιόνι, κι άξαφνα πώς τουρθε έτσι στό νοϋ — κι ήταν σάν νά κουνήθηκε ένα φύλλο άπ’ τ’ άναγνωστικό τής Πρώτης: «*ό Δη-μη-τρά-κης*». Παντελονάκι γαλάζιο με τιράντες σταυρωτές και καρρό πουκάμισο. Δίπλα ή μητέρα, ό πατέρας κι ή Μαρίνα. Μέσα σέ σπίτι. Με λάμπα πορτοκαλιά νά κρέμεται άπ’ τό ταβάνι. Στο τραπέζι φροϋτα πού γυάλιζαν και φαγητά. Πίσω τό παράθυρο, κι έξω, δέντρο με κλαράκια ίσια καφετιά. Ούρανός σκοϋρος γαλάζιος, κι άσπρες κουκκίδες — τάχα χιόνι, και χειμώνας.

‘Ο Δημητράκης ό Μαντζαρόπουλος έτριζε μες στό Δημήτριο και πήγαινε μες στ’ άσπρο του καιρού σιγανοκουβεντιάζοντας.

—«Δημητράκη, τί λές καλά είμαστε;»

—«Καλά είμαστε καλά».

—«Τί είναι αυτό πού βλέπουμε Δημητράκη, φίδι στό χιόνι;».

—«Ώστα αυτά! άστα και πάμε».

—«Νάχαμε λέει τσιγάρο Δημητράκη ν’ ανάψουμε! Φλογίτσα στην άκρη στό στόμα. Νά έτσι τσάφ!, και νά πηγαίναμε... λέει».

Και πλησίαζε στόν καφεné ό Δημήτριος Μαντζαρόπουλος, γόνος οικογενείας άρχετύπου Χριστιανικής, τής όδου Χειμάρρας, τελειόφοιτος του Έλληνικού, δραπετεύσας εκ τής πατρώας οικίας πρό πολλών ετών. Έγκατασταθείς δέ μονίμως εις εγκαταλελειμμένον παλαιόν όχημα πλησίον τής λίμνης παρά τήν περιοχήν «Ταμπάκικα» διήγε βίον άντικοινωνικόν.

Έσπρωξε σιγά τήν πόρτα του καφεné ό Δημητράκης και μπήκε μέσα. Τους ειδη πού καθόντουσαν στη ζέστη, παρέες-παρέες και κάπνιζαν σπάταλα. Πίνοντας και κουβεντιάζοντας. Φάτσες γνωστές άπό χρόνια. Μεσίτες, έμποροι και εργολάβοι. Κλείναν δουλειές. Βολεύαν και βολευόντουσαν. Κι όλα αυτά μέσα στη ζέστη, κι ώραιои καινοί τούς τύλιγαν. Φεύγαν τά λόγια κι εξατιμίζονταν ψηλά στην όροφή. Πήρε μιá καρέκλα και κάθησε. Άπέναντί του, ό ‘Ιορδάνης — χοντρέμπορας άλλαντικων, ίερωμένος των χρημάτων — καλοβαλμένος κι ήσυχος, μ’ ένα πακέτο τσιγάρα άθικτο δίπλα σ’ ένα σωρό άπό μικρά πιατάκια και ποτήρια.

Κι ό Δημητράκης στην καρέκλα — μόνος του εκει κι άκέραστος — τόφερνε γύρα, τό τριβέλιζε στα βάθη του μυαλουό του, κι όλο τουρχόταν νά τό πει τό τραγουδάκι «‘Ιορδάνη, ‘Ιορδάνη, τότε πού ήσουν μόνο ποταμός, οι δυό μας κάτι είχαμε νά πούμε». Μά σόπαινε κι αναρωτιόταν αν θάπρεπε νά μείνει σοβαρός, ή έτσι για τοί; ταραξει, νά τους πει νά παίξουν όλοι μαζί εκει μέσα «τά Σκλαβάκια». Ήτανε βλέπεις κι εκεινο τό πακέτο με τά τσιγάρα άπάνω στο τραπέζι πού δέν τον άφηνε νά σκέφτεται για πολύ άλλα πράματα. Ώσπρο. ‘Ολόασπρο με κόκκινη ρίγα και είκοσι τσιγάρα. Ήμεινε για λίγο άκόμα σιωπηλός, κι έπειτα — άξαφνα, παίρνοντας θάρρος — σηκώθηκε και πλησίασε στο τραπέζι του ‘Ιορδάνη. Στάθηκε άπό πάνω του σα νά κρεμόταν πάνω άπό πηγάδι. Προσπάθησε για λίγο νά ίσορροπήσει τη μικρή ύποταγή εκεινης τής στιγμής με μιá λάμψη ειρωνείας, και του μίλησε με τον τρόπο πού θά άπευθύνονταν κανεις, όχι σε πρόσωπο συγκεκριμένο, αλλά σε κάποια δημόσια ύπηρεσία.

—«Μέ συγχωρείτε. Θά είχατε μήπως τήν ευγενή καλωσύνη νά μου εμβάσητε έν σιγαρέτον διά νά τό καπνίσω πρό του γεύματος;»

‘Ο ‘Ιορδάνης διέκοψε για λίγο τήν κουβέντα και χωρίς καν νά γυρίσει τό κεφάλι προς τό Δημητράκη, πήρε ένα τσιγάρο άπ’ τό πακέτο και του τόδωσε.

‘Ο Δημητράκης πήρε τό τσιγάρο και τ’ άκούμπησε άργά, τελετουργικά, στην άκρη στα χείλια του. Κι ήταν άπό χαρτί φινό... λέει, κι άπό μέσα του χορταράκι καλνός,

κι ἄμα ἔκανες κι ἄναβες σπύρτο ἔκανε τσάφ! κι ὕστερα τράβαγες καί κατέβαινες μέ τόν καπνό, κάθετα κι ὠραία-ὠραία λοιπόν! Τό τράβηξε ἀπ' τό στόμα καί τῶβαλε στό χέρι. Στό ἀριστερό του τό χέρι. Τό κράτησε σφιχτά σά νάταν γιά νά τό κρύψει καί ξαναπήγε στυόν 'Ιορδάνη πού στό μεταξύ ἔσκυβε στό διπλάνο του κι ὄλο κάτι τοῦλεγε γιά δουλείας καί τέτοια. Στάθηκε ἀπό πάνω του καί τοῦ ξανάπε. «Μέ συγχαυρεῖτε πού σᾶς γίνονται κατά κάποιο τρόπο φορτικός. Μήπως — ἐάν δέν σᾶς ἐνοχλεῖ — θά μπορούσατε νά μοῦ ἐμβάσητε ἀκόμη ἕν σιγαρέτον διά νά τό καπνίσω μετά τό γεῦμα;» Ὁ 'Ιορδάνης αὐτή τή φορά γύρισε καί τόν ποίταξε γιά λίγο σοβαρά, κι ὕστερα ξέσπασε σ' ἕνα γέλιο οἰκεῖο καί τρανταχτό: «Πᾶρε ρέ Δημητράκη, πᾶρε ἀκόμα ἕνα».

Ὁ Δημητράκης, τό πήρε, τόβαλε κι αὐτό στ' ἀριστερό του τό χέρι παρέα μέ τό ἄλλο κι ἔκανε νά φύγει. Σταμάτησε ὅμως ξαφνικά, καί γυρίζοντας στυόν 'Ιορδάνη τόν ξαναρώτησε: «Μοῦ ἐπιτρέπετε νά σᾶς ὑποβάλω μίαν ἐρώτησιν;»

— «Λέγε Δημητράκη, διντε, λέγε τί θέλεις;»

— «Θά ἤθελα νά σᾶς ἐρωτήσω ἐάν μπορεῖτε νά μοῦ ἀποδείξετε, ὅτι σίγουρα εἶστε καλύτερος ἀπό μένα!»

Κι ὁ 'Ιορδάνης, μέ τό πρόσωπο κόκκινο ἀκόμα ἀπ' τὰ γέλια:

— «Ὅχι ρέ Δημητράκη! Μά τήν Παναγιά, ὄχι!»

— «Ἔ, τότε!, γιατί νά μήν πάρω ἐγώ τό πακέτο μέ τὰ σιγαρέτα καί ν' ἀφήσω ὁ' ἐσᾶς ἕν σιγαρέτον διά νά τό καπνίσετε μετά τό γεῦμα!»

Ἄπλωσε ἀποφασιστικά τό χέρι κι ἄρπαξε τό πακέτο. Τό ἄνοιξε, ἔβγαλε ἀπό μέσα ἕνα τσιγάρο, τό ἀκούμπησε πάνω στό τραπέζι, κι ὕστερα μέ μεγάλα βήματα πήγε μέχρι τήν πόρτα τήν ἄνοιξε καί βγήκε ἔξω στό δρόμο.

Ὁ Δημήτριος Μαντζαρόπουλος πήγαινε παρέα μέ τό Δημήτριο Μαντζαρόπουλο χρόνια τώρα. Καί πήγαινε φτύνοντας, μέσα του κι ἔξω του, πούφ!-πούφ! κατά πῶς ἔφτυνε ἢ παλιά δημόσια κρήνη. Κι ἐκεῖ στήν ἄκρη στό πικρό του στόμα ἔφεγγε ἡ μικρή φλογίτσα. Γηροκομεῖο—Γυαλί — Καφενέ—Ταμπάκια.
«Ὀψ, ξεφτιλισμένη Μαρία».

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΕΙΠΕ Ο ΜΑΡΚΟΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ
(ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΧΛΡΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ
ΔΙΕΡΜΗΝΕΩΣ) ΣΤΟ ΛΟΡΔΟ ΒΥΡΟΝ
ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΠΟΥ ΟΡΙΣΕ ΓΙ' ΑΥΤΟΝ
ΑΚΡΙΒΩΣ ΤΟ ΛΟΓΟ Ο ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

Καμιά πενηνταριά ὀργιές μακριά ἀπ' τό σπύτι, ἐκεῖ στό δρομάκι πού βγάξει ἴσια στή μεγάλη ντάπια, στό μέρος πού ὁ δρόμος στενεύει, κι ἀριστερά στό πλάι κάνει μιά καμπουρίτσα, ἐκεῖ εἶναι μιά πέτρα. Πέτρα σκούρα σάν καπνός. Ἐκεῖ ἀκριβῶς κάτω ἀπ' τήν πέτρα ἔχει χῶμα. Κίτρινο θαμπό στά πλάγια πού ὅσο πάει καί μαυρίζει πρὸς τή μέση. Ἀπό κει ἀρχίζει μιά λακκουβίτσα μέ νερό. Στήν ἄκρη στό νερό καί δεξιά καθώς κοιτάμε πρὸς τὰ κάτω ἔχει τέσσερα χορταράκια κατεβατά. Τό πρῶτο μαυροκίτρινο, τό δεύτερο κρατημένο ἀπ' τό πρῶτο εἶναι πράσινο χλωρό. Τ' ἄλλα τὰ δύο εἶναι κιτρινωπά κι ἔχουν ἀπάνω κάτι μικρά σποράκια καφετιά πού κοκκινίζουν πρὸς τίς ἄκρες. Ἐκεῖ πού τελειώνουν τὰ χόρτα ἀρχίζουν πότομα κάτι γκρεμένα μαῦρα βραχάκια γεμάτα σκισμές. Καί τό νερό τῆς λακκουβίτσας εἶναι θολό καί κρατάει τὰ βραχάκια μέσα του ἀνάποδα, βουνά μαυροπράσινα πού μεγαλώνουν, καί τίς σκισμές, ποτάμια μαῦρα πού ραγίζουν τό νερό κι ἀνοίγουν μέσ στή θολούρα σά χῶρος

θαλάσσιος μεγάλος, πίο μεγάλος κι απ' τή δική σας τήν αυτοκρατορία. 'Εκεί άπάνω περνάνε τώρα πού σοῦ μιλάω, μυγίτσες καί ζωύφια, άνηφορίζουν καί κατεβαίνουν, γυαλίζουν λίγο κι ύστερα χάνονται. 'Εκεί άπάνω σαλεύει άκόμα ένα μικρό άσπρο φτερό σάν έρμηιά. Σ' αὐτήν εκεί τή λακκουβίτσα εγώ τήν είδα τήν πατρίδα μου. Μεγάλη, μαύρη, γεμάτη ζάρες καί μυστικά, μέ θάλασσεσ πολλέσ καί βράχια, μέ σκοτεινά περάσματα καί πετεινά από αίμα.

ΣΑΝΤΟΥΜ - ΣΑΝΤΙ (ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ '49)

Αὐτός ό άνθρωπος πού βλέπετε νά περπατάει στό δρόμο είναι ό παππούς μου. Πολλές φορές είναι ό παππούς μου κι εγώ.

Σταματάει στό περίπτερο κι αγοράζει τσιγάρα.

Καπνίζει δπως θά κάπνιζε άν ζούσε.

Φτάνει στό σπίτι καί χτυπάει τήν πόρτα.

Μέσα στό δωμάτιο είναι ξαπλωμένη ή ξαδερφή μου. Πολλές φορές είναι ή ξαδερφή μου κι εγώ.

Τό πίσω του δωματίου είναι άνοιχτό. Δέν έχει τοίχο. Φαίνονται οί τσουκνίδες καί τά βούζια.

Τώρα χτυπάει τήν πόρτα καί τοῦ άνοίγουμε.

Καί τοῦ παππού μου καί τοῦ φουστανελλά.

Μπαίνουν μέσα καί κάθονται. Κάθονται καί δέ μιλάνε.

Στό ραδιόφωνο άκούγονται τά στρατεύματα πού φεύγουν. Τό φωτάκι στό 'Εθνικό.

Γλυκειά Μαράτα.

Πίσω στό οικόπεδο ό Γκάρνυ Κούπερ μασάει τσίκλα. Μυρίζει καμμένο λάστιχο καί κατουρλιό. Οί ξαδερφές μου τελικά είναι δυό. 'Η 'Ελενίτσα καί ή 'Αλίκη.

Μου τραβάνε τό παντελόνι γιά νά μεγαλώσω.

Είναι μοδίστρες. 'Ο παππούς μου λέει, πώς τώρα πιά πρέπει νά βγοῦμε απ' αὐτή τήν κατοχή.

Παίρνω τό μικρό τόπι καί τό χτυπάω στόν τοίχο.

Σαντούμ

Σαντί

Σιάσι-Πινή

Σιάσι-Μαυρομάτα

Ζιάκα-Φαρμάκα

Δέν έχω σέ ποιόν νά τό πετάξω αὐτό τό τόπι. Σταματάω. Κατεβαίνω στό οικόπεδο καί κόβω ένα κλαρί. Πενήντα εκατοστά μακρύ καί δυό παχύ. Βρίσκω ξανά τό πέραςμα, άκουμπάω κι άνεβαίνω.

Σκέφτομαι πώς άν ήταν νά μέ κυνηγήσουν θά μέ κυνηγοῦσαν.

Ξαναρίχνω τό τόπι στόν τοίχο καί γυρίζει,

Σαντούμ
 Σαντί
 Σιασί-Πινή
 Σιασί-Μαυρομάτα
 Ζιάκα-Φαρμάκα

Ἄρχιζω νά συμπίπτω μέ τήν ἄνοιξη.
 Ἄφηνω τόν Κύριο νά ἐλεῆ αὐτούς πού πρόκειται νά ἐλεήση κι ἀνοίγω τήν πόρτα
 στήν ἄλεπού.

Ἡ ἄλεπού μπαίνει κι ἄλωνίζει μέσα στό σπίτι.
 Ἄρχιζει νά γίνεται ἡ μητέρα ὄλων μας.

Ἄ παππούς μου κι ἐγώ χαμηλώνουμε κι ἀποφεύγουμε τό τσάκισμα.

Τελικά αὐτό πού ὀνομάζει ὁ λαός κοῦκο εἶναι τό Σαβατοκύριακο.

Νίκος Χουλιαράς

Νίκος Χουλιαράς

λιθογραφία (50X65) σέ 200 ἀριθμημένα καί ὑπογραμμένα ἀντίτυπα
 γιά τούς φίλους τοῦ τραίμ

τιμή: 1000 δρχ.

Στή Θεσσαλονίκη: Ἐκδόσεις ΕΓΝΑΤΙΑ, Πλ. Ναυαρίνου 8 Τηλ. 265-985
 Στήν Ἀθήνα: Βιβλιοπωλεῖο GAZETTE, Σόλωνος 30 Τηλ. 3609896